

ŁÓDŹ WIELOWYZNANIOWA ŁÓDZKIE ŚWIĄTYNIE

Łódź przemysłową w XIX wieku tworzyły wspólnie cztery narody - Polacy, Niemcy, Żydzi i Rosjanie. Była to ziemia obiecana która w bardzo szybkim tempie stała się istnym tygłem wyznaniowym. Do dominujących przez wieki katolików i Żydów dołączali m.in. protestanci, prawosławni, mariawici. Kultury i języki przenikały się wzajemnie. Wraz z coraz większą liczbą wiernych rozmaitych wyznań wzrastała potrzeba budowania świątyń. Nierzadko ich fundatorami byli łódzcy przemysłowcy odpowiadający tym samym na potrzeby robotników swoich fabryk. Choć II wojna światowa zmieniła bezpowrotnie mozaikę kulturową i obecnie większość ludności miasta stanowią katolicy, to ocalate z pożogi wojennej miejsca kultu religijnego różnych wyznań stanowią trwałą jej pamiątkę.

ŁÓDZKA INFORMACJA TURYSTYCZNA PIOTRKOWSKA 28, 90-269 ŁÓDŹ

Godziny otwarcia:

październik - kwiecień

poniedziałek - piątek
9:00-18:00
sobota
10:00-18:00
niedziela
10:00-15:00

☎ it@lodz.travel

maj - wrzesień

poniedziałek - piątek
9:00-19:00
sobota - niedziela
10:00-18:00

☎ (+48) 42 208 81 81
(+48) 722 005 314

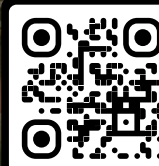
f LODZ.TRAVEL

LODZ.TRAVEL

Wydawca:

Łódzka Organizacja Turystyczna
90-269 Łódź, Piotrkowska 28/2U
Polska

Opracowanie: Natalia Salamon
Foto: arch. ŁOT, UMŁ

WWW.LODZ.TRAVEL

6 KOŚCIÓŁ PW. PODWYŻSZENIA ŚWIĘTEGO KRZYŻA

Sienkiewicza 38

Najstarsza murowana świątynia katolicka w mieście, wzniesiona w latach 1860-1875 w stylu neoromańskim wg projektu Franciszka Tournelle'a. Główny ołtarz, ambona i organy ufundowane zostały przez najbogatszego łódzkiego fabrykanta, Karola Scheiblera (który był wyznania protestanckiego) a ołtarze boczne przez jego zięcia, Edwarda Herbsta. Przez wiele lat była to największa łódzka parafia. Podczas II wojny światowej świątynia była dostępna wyłącznie dla osób narodowości niemieckiej.

Przy kościele znajduje się pomnik poświęcony ofiarom stanu wojennego. W jego północną ścianę wmurowana jest tablica upamiętniająca poległych stoczniovców.

foto. P.Augustyniak

7 CERKIEW PRAWOSŁAWNA ŚW. ALEKSANDRA NEWSKIEGO

Kilińskiego 56

Cerkiew prawosławna pw. św. Aleksandra Newskiego powstała z woli łódzkich fabrykantów w latach 1880-1884 według projektu Hilarego Majewskiego w efektywnym stylu rosyjsko-bizantyjskim. Obiekt posiada bardzo bogatą elewację, zdobioną sztukateriami i polichromiami, zwieńczony jest kopułą oraz niewielką wieżą z pięcioma złotymi cebulastymi hełmami. W komitecie budowy świątyni zasiadali łódzcy fabrykanci różnych wyznań, m. in. Karol Scheibler, Izrael Poznański czy Juliusz Heinzel.

Na wyposażeniu znajduje się ufundowany przez Izraela Poznańskiego trzyczęściowy ikonostas rzeźbiony w dębowym drewnie. Podczas II wojny światowej prawosławne duchowieństwo służące w soborze św. Aleksandra Newskiego wydawało łódzkim Żydom fałszywe metryki chrztu. Niemcy domagali się od parafii wydania dzwonów cerkiewnych w celu przetopienia, jednak proboszcz ukrył je, zamurując na dzwonnicy. Po wyzwoleniu Łodzi spod okupacji dzwony przywrócono do użytku liturgicznego.

foto. P.Augustyniak

8

BAZYLIKA ARCHIKATEDRALNA PW. ŚW. STANISŁAWA KOSTKI

Piotrkowska 265

Największa łódzka świątynia została wzniesiona w latach 1901-1912 według projektu berlińskiego architekta Emila Zillmana oraz Józefa Dziekońskiego i Stanisława Odrzywolskiego-Nałęcza. Inspiracją były okazałe gotyckie budowle francuskie i niemieckie, kościół był wzorowany na katedrze w Ulm. W komitecie budowy znaleźli się najwięksi łódzcy fabrykanci różnych wyznań: Juliusz Heinzel, Edward Herbst, Juliusz Kunitzer i inni. Wspaniały, okazały ołtarz główny był darem Juliusza Heinzla. Piękne witraże były sprowadzane z Saksonii, natomiast cegły z Górnego Śląska.

W czasie II wojny światowej Niemcy urządzili tu magazyn rabując całość wyposażenia katedry, niszcząc witraże i największy dzwon – Zygmunt, zwany też „Sercem Łodzi”. Odlano go i zawieszono na nowo w 2011 r., w setną rocznicę zawieszenia oryginalnego dzwonu.

9

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-AUGSBURSKI ŚW. MATEUSZA

Piotrkowska 279/283

Budowa największego łódzkiego kościoła ewangelicko-augsburskiego rozpoczęła się już na początku XX wieku z inicjatywy fabrykantów i społeczności protestanckiej. Przed wybuchem I wojny światowej świątynia została oddana do użytku w stanie surowym, zaś otwarcie w pełnej krasie i poświęcenie nastąpiło w 1928 roku. Kościół wybudowany został w stylu neoromańskim według projektu łódzkiej pracowni architektoniczno-budowlanej „Wende i Klaus”, nawiązującego do najlepszych przykładów kościołów wzniesionych na terenie Niemiec.

Wnętrze charakteryzuje się wysokim poziomem architektonicznym. Warto zwrócić uwagę na galerie dla wiernych usytuowane po dwóch stronach nawy głównej oraz jeden z największych w Polsce, zawierający 241 punktów świetlnych żyrandol. Rozety witrażowe, jedne z najokazalszych w Europie - ustępują jedynie tym w katedrze Notre Dame w Paryżu! Kościół posiada świetną akustykę oraz niezwykle cenne organy z 1928 r. W każdą pierwszą niedzielę miesiąca parafia zaprasza chętnych na koncerty muzyki organowej.

foto. P.Augustyniak

10

DRZEWO ŚW. FAUSTYNY

park J. Słowackiego

Św. Faustyna to jedna z najbardziej rozpoznawalnych postaci świata chrześcijańskiego. Jej misją było głoszenie Bożego Miłosierdzia, a do jej grobu co roku przybywają miliony pielgrzymów. Od wczesnego dzieciństwa doznawała objawień. Rodzina, chociaż bardzo religijna, nie popierała pomysłu pójścia do klasztoru. Helena Kowalska prowadziła świeckie życie, pracowała jako pomoc domowa i brała udział w zwykłych dla młodzieży tamtych czasów rozrywkach. Razem z rodzeństwem Helena bywała na zabawach i festynach. Na jednym z nich, w lipcowe popołudnie 1924 r. w łódzkim parku „Wenecja” (dziś im. Juliusza Słowackiego), objawił się jej sam Jezus i upomniał o jej służbę.

Ścieżka św. Faustyny w Łodzi wiedzie poprzez miejsce objawienia w parku J. Słowackiego, miejsca jej pracy przy ul. Krośnieńskiej 9 i Abramowskiego 29, łódzką Katedrę, oraz Kościół pw. Św. Faustyny Kowalskiej gdzie znajduje się jej pomnik. Jednak najważniejszy pozostaje wspomniany wcześniej park J. Słowackiego, gdzie znajduje się drzewo, obecnie miejsce kultu, pod którym Helena Kowalska doznała objawienia.

Dziś św. Siostra Faustyna jest patronką Łodzi.

ISBN: 978-83-967965-0-9

WWW.LODZ.TRAVEL

ŁÓDZKIE ŚWIĄTYNIE

PL

1 PARAFIA MARIAWICKA PW. ŚW. FRANCISZKA Z ASYŻU

Franciszkańska 27

Łódź, jako miasto z tradycją wielonarodową i wielowyznaniową, jest miejscem, w którym działają różne wspólnoty wywodzące się z chrześcijaństwa. Jedną z najważniejszych jest mariawityzm (Kościół Starokatolicki Mariawitów).

Kościół mariawicki pw. św. Franciszka z Asyżu jest jednym z najstarszych i najbardziej charakterystycznych budynków na Bałutach. Został wzniesiony w 1906 roku w stylu neogotyckim. W późniejszym okresie została dobudowana strzelista wieża. To obecnie jedyny funkcjonujący kościół mariawicki w Łodzi.

Historia parafii jest również związana z działalnością oświatową i kulturalną. Oprócz żłobka, przedszkola i szkoły podstawowej, parafia prowadziła piekarnię, pracownię kołder, wytwórnię wód sodowych oraz drukarnię. Współcześnie parafia uczestniczy w życiu miasta. Istniejąca orkiestra dęta bierze udział, poza uroczystościami religijnymi również w wydarzeniach społecznych.

2 KOŚCIÓŁ PW. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Kościelna 8/10

Ceglany kościół wzniesiony został w latach 1886-1896 w stylu wiślano-bałtyckim (odmiana neogotyku) według projektu Konstantego Wojciechowskiego w miejscu świątyni z XVIII w. Niegdyś stał tu typowy wiejski, drewniany kościółek (patrz kościół św. Józefa), który z racji gwałtownego wzrostu ilości parafian był już niewystarczający. Podjęto więc decyzję o zastąpieniu go większym, murowanym. Środki na budowę świątyni pochodziły m. in. od przemysłowców różnych wyznań.

W okresie II wojny światowej budynek znalazł się na terenie getta i został zamieniony na magazyn rzeczy po zamordowanych w obozie zagłady w Chełmnie nad Nerem. Potem Niemcy zrobili w nim sortownię pierza i puchu. Po wojnie świątynię odrestaurowano.

Na tyłach kościoła znaleźć można najstarszy zachowany nagrobek w Łodzi. Jest on pozostałością po cmentarzu parafialnym, który otaczał wzniesiony w tym miejscu pierwszy w Łodzi drewniany kościół.

foto. P. Augustyniak

3 KOŚCIÓŁ ŚW. JÓZEFA OBLUBIEŃCA NAJŚWIĘTSZEJ MARI PANNY PATRONA ROBOTNIKÓW

Ogrodowa 22

Kościół św. Józefa (pierwotnie pw. Wniebowstąpienia NMP) jest świątynią pamiętającą czasy łodzi rolniczej. Został wzniesiony w latach 1765-1768 w najwyższym punkcie dawnej łodzi - tzw. Górkach Plebańskich (dzisiejszy Plac Kościelny). W związku z rosnącą liczbą parafian szybko stał się za mały. Pomimo dwukrotnej przebudowy w 1888 r. postanowiono w jego miejscu wybudować zdecydowanie większą świątynię murowaną (dzisiejszy kościół Wniebowzięcia NMP na pl. Kościelnym).

Modrzewiowy kościółek udało się jednak ocalić - został - został przeniesiony na teren zamkniętego w 1856 roku cmentarza przy ulicy Ogrodowej. Ponoć świątynię przenieśli pracownicy fabryki Izraela Poznańskiego w jeden... dzień! W 1910 roku kościół stał się siedzibą nowej parafii p.w. świętego Józefa. Dodatkowo nabyto od gminy ewangelickiej plac i na jego terenie urządzono park św. Józefa. W środku postawiono figurkę patrona, która stoi do dziś.

foto. P. Augustyniak

4

KOŚCIÓŁ PW. ZEŚŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Piotrkowska 2

Jedna z najstarszych łódzkich świątyń. Wzniesiona została na Nowym Rynku w latach 1826-1828 według projektu Bonifacego Witkowskiego jako kościół ewangelicko-augsburski Św. Trójcy. Pierwotnie budynek był bardzo podobny do ratusza stojącego po drugiej stronie ul. Piotrkowskiej, zaprojektowanego przez tego samego architekta. Pod koniec XIX wieku świątynia została przebudowana w duchu neorenesansowym do tego stopnia, że dziś trudno doszukać się podobieństw. Na wyposażeniu kościoła znajdują się jedne z największych organów w Łodzi. W roku 1945 świątynia została przekazana katolikom.

5

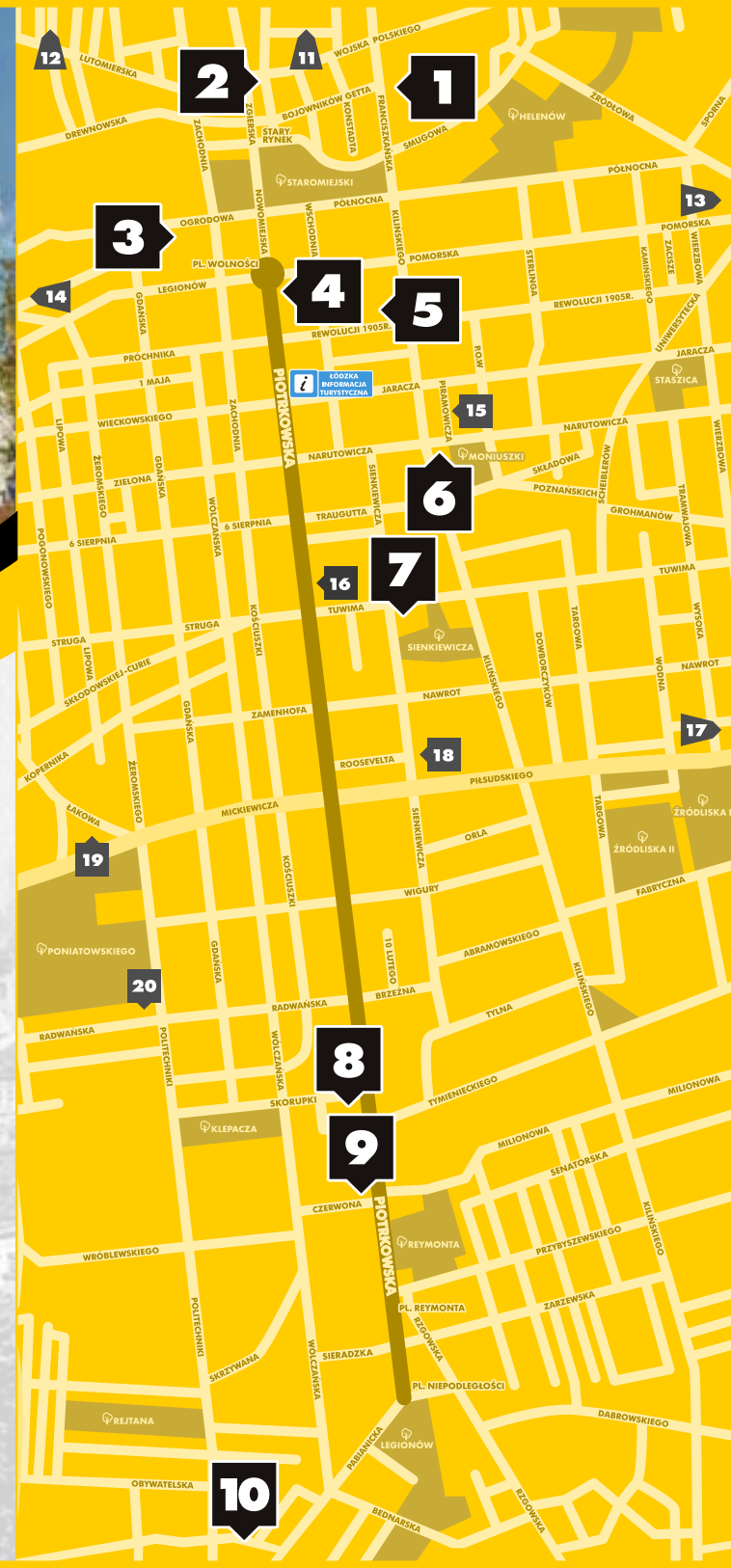
SYNAGOGA RODZINY REICHERÓW

Revolucji 1905r. 28

Synagoga rodziny Reicherów jest jedyną ocalałą z pożogi II wojny światowej. Powstała na przełomie XIX i XX wieku i mieści się w niewielkim, murowanym budynku, który wzniesiono w drugim podwórku kamienicy. Synagogę zaprojektował znany łódzki architekt Gustaw Landau-Gutenteger dla rodziny Wolfa Reichera. Czasy wojenne przetrwała dzięki sprytowi właściciela, który sporządził fikcyjny akt sprzedaży obiektu niemieckiemu partnerowi w interesach. Synagoga podczas okupacji spełniała także funkcję składu soli.

Wnętrze kryje odrestaurowane sztukaterie, malunki i polichromie nawiązujące do tradycyjnego żydowskiego wystroju bożnic.

Obiekt jest trudno dostępny dla turystów.

INNE CIEKAWY OBIEKTY

11 PASTERSKA 12/14

KOŚCIÓŁ PW. DOBREGO PASTERZA

Świątynia została wzniesiona w latach 1906-1907 w stylu zakopiańskim według projektu Kazimierza Pomiana Sokółowskiego.

LIMANOWSKIEGO 60

KOŚCIÓŁ POLSKOKATOLICKI

Obiekt wzniesiono w roku 1925 na potrzeby trzeciego zboru baptystycznego w Łodzi. Od 1949 roku stanowi parafię Kościoła Polskokatolickiego pw. Świętej Rodziny.

13 KOPCIŃSKIEGO 1/3

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. TERESY I ŚW. JANA BOSKO

Jeden z najbardziej charakterystycznych współczesnych kościołów powstał w latach 1950-63. Obecnie prowadzony jest przez Salezjan.

ŚW. JERZEGO 9

KOŚCIÓŁ GARNIZONOWY ŚW. JERZEGO

Pierwotnie garnizonowa cerkiew prawosławna św. Aleksego Metropolity wzniesiona w latach 1895-1896 według projektu F. Chełmińskiego. Po 1918r. przebudowany na kościół katolicki.

15 PIRAMOWICZA 12

CERKIEW ŚW. OLGII

Cerkiew z 1895 r. projektu F. Chełmińskiego w stylu rosyjsko-bizantyjskim. Budowę sfinansowali wierni, stąd otrzymała skromną formę i dekorację. We wnętrzu znajduje się trzynastkowy ikonostas.

PIOTRKOWSKA 88

KUCZKA ŻYDOWSKA

Kuczka (hebr. sukka – szałas) służyła jako miejsce, gdzie spędzano święto Sukkot upamiętniające wędrówkę Żydów z Egiptu do Kanaanu. Kuczka przy kamienicy rodziny Chaskielów powstała w latach 80. XIX w.

17 NICIARNIANA 7

KOŚCIÓŁ PW. ŚW. KAZIMIERZA

Świątynia wzniesiona dla mieszkańców robotniczej dzielnicy Widzew w latach 1925-1936. We wnętrzu ciekawa ambona w formie okrętu pływającego po wzburzonych falach.

SIENKIEWICZA 60

KOŚCIÓŁ PW. NAJŚWIĘTSZEGO IMIENIA JEZUS

Pierwotnie świątynia ewangelicko-augsburska św. Jana wzniesiona w latach 1880-1884 w stylu neoromańskim. Od lat 50-tych XX wieku prowadzona przez Jezuitów.

19 ŁĄKOWA 27

KOŚCIÓŁ PW. MATKI BOSKIEJ ZWYCIĘSKIEJ

Świątynia wzniesiona w latach 1926-1938 jako wotum dziękczynne za zwycięstwo w bitwie warszawskiej w 1920 r. Jeden z niewielu modernistycznych kościołów w centrum Łodzi.

RADWAŃSKA 37

ZBÓR EWANGELICKO-REFORMOWANY

Nowa świątynia kalwinistów została wzniesiona w latach 1928-1932. Surową architekturę zdobi klasycystyczny portyk z sześcioma kolumnami.